

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Beleiden aan Buitenland

nr

9

+ Special aquacultuur

Exportkansen op de
Franse 'biologische' markt

06

Exportkansen voor de hele keten

Nederlandse pootaardappel inspireert Kenia

10

Consument op zoek naar kwaliteitsproducten

Sloveense voedselmarkt:
klein, maar niet te verwaarlozen

14

LEI-onderzoek: positie in specifieke niches mogelijk

Exportkansen op de Franse
'biologische' markt

03 Korte berichten

09 Kort Graag...

12 Uit onverwachte hoek

13 Column

17 Exportise

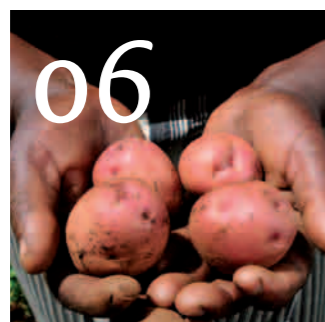
18 Landbouwraden in het buitenland

20 Naooogst

22 Grensverleggers

23 Foto van de maand

24 Activiteitenkalender

Colofon

Berichten Buitenland is bestemd voor het Nederlandse agrarische bedrijfsleven en is een uitgave van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Het doel is informatieverstrekking over relevante ontwikkelingen op agrarisch handelsgebied, buitenlandse markten, handelsbemiddeling enzovoort. De landbouwraden in het buitenland dragen in sterke mate bij aan de berichtgeving in dit blad.

Er wordt gedrukt op een chloorarme papier-soort, in een inktbesparend FM-raster. Er wordt verzonden in recyclebare sealbags.

Uitgever
Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw & Innovatie

Redactieadres
Redactie Berichten Buitenland
T.a.v. Sabine Hoff
Postbus 20401, 2500 EK Den Haag
Tel. +31 (0)70 378 52 59
E-mail s.h.hoff@mineleni.nl
www.rijksoverheid.nl/berichtenbuitenland

Informatie en abonnementen
Voor informatie over artikelen of een (gratis) abonnement kunt u contact opnemen met Elma Verboom, Tel.: +31 (0)70 378 41 62
Fax: +31 (0)70 378 61 23
E-mail: e.verboom@mineleni.nl

Berichten Buitenland online:
www.rijksoverheid.nl/berichtenbuitenland

Realisatie
JackieWorks/geschreven * gedrukt

Aan dit nummer werkten mee:
Peter Breedveld, Daphne Dumon,
Frits Emmerik, Corine de Goede,
Etienne Hinrichsen, Laszlo Ivanyi,
Hans van der Lee, Martin Olde Monnikhof,
Joost Oorthuizen, Jacqueline Rogers

Opmaak
Optima Forma bv, Voorburg

Druk
OBT bv, Den Haag
ISSN 0920 - 0975

De informatie, meningen en opinies in dit blad worden naar voren gebracht buiten verantwoordelijkheid van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie.

Het overnemen of vermenigvuldigen van artikelen uit dit blad is alleen toegestaan onder vermelding als volgt: Berichten Buitenland, [maand/jaar], [pagina's]

••• Afrika

Zuid-Afrika
Landbouwrade Pretoria
Investeringsprojecten

Richards Bay Industrial Development Zone (RBIDZ) in Zuid-Afrika wil lokale en buitenlandse investeerders in prioritaire sectoren aantrekken. De zone, gelegen aan de Indische Oceaan op circa 175 km ten noorden van Durban, positioneert zich als toegangspoort naar internationale markten. Investeringsprojecten kunnen rekenen op omvangrijke steunmaatregelen van de Zuid-Afrikaanse overheid en ontwikkelingsfinanciering. Het gaat onder andere om projecten in de agroverwerkende industrie. Meer informatie: www.rbidz.co.za.

Fabriek Nestlé

Het Zwitserse bedrijf Nestlé heeft een fabriek voor de productie van levensmiddelen in het noorden van Pretoria geopend. De bouw heeft circa € 50 miljoen gekost. Nestlé gaat daar ontbijtgranen en noedels produceren. De komende jaren zal Nestlé rond € 40 miljoen per jaar in de Zuid-Afrikaanse markt investeren.

Sectorrapporten zuidelijk Afrika

Sinds 2010 verricht het bureau van de Landbouwrade Pretoria marktanalyses van kansrijke sectoren in de agribusiness in Zuid-Afrika, Angola en Mozambique. Deze rapportages geven een beeld van de stand van zaken, verwachte ontwikkelingen en marktkansen voor Nederlandse bedrijven. Op de website van ambassade Pretoria vindt u hiervan een overzicht; u kunt de volledige rapporten als pdf downloaden. Later dit jaar verschijnen nog de volgende rapportages:

- South African aquaculture industry
- Business opportunities for horticulture and potatoes in Angola

Ga naar: <http://southafrica.nlembassy.org> > Doing Business > Sustainable Agriculture.

Amerika

Verenigde Staten
Landbouwrade Washington
Food Safety Modernization Act

Met de implementatie van de FSMA loopt het niet zo'n vaart. Vooralsnog wordt op slechts één onderdeel een voorstel gepubliceerd voor wet- en regelgeving. Dat is Hazard Analysis and Risk-Based Preventive Controls.

Kort gezegd: elke voedselvoorziening, waarvan voedingsmiddelen op de Amerikaanse markt te koop worden aangeboden, moet verplicht een risicoanalyse uitvoeren en op basis daarvan preventieve controle implementeren. Dit alles opgenomen in een food safety/HACCP-plan, dat ter inzage moet zijn voor de FDA. De huidige economische situatie en de aankomende presidentsverkiezingen zijn een factor in de vertraging.

Nederlandse bedrijven moeten rekening houden met het volgende. De FSMA schrijft voor dat elk bedrijf dat geregistreerd staat bij de FDA onder de Bioterrorism Act, zich eens per twee jaar moet 'herregistreren'. De eerstvolgende periode daarvoor is tussen 1 oktober en 31 december 2012. De FDA zal hiervoor een instructie uitbrengen. Ga voor meer informatie naar www.fda.gov en zoek op Food Facility Registration. Hoogstwaarschijnlijk benadert de FDA geregistreerde bedrijven, maar Landbouwrade Washington houdt de situatie ook in de gaten.

Azië

Thailand
Landbouwrade Hanoi
Droogtechniek zaaizaad

Levenskrachtig zaaizaad is cruciaal voor een goede opbrengst van groenten en granen. Een belangrijke stap is het zorgvuldig drogen van de zaden. In het project Mobidry ontwikkelden diverse partners uit Nederland en Thailand een revolutionaire droogtechniek met het natuurlijke mineraal zeoliet. Dit project kreeg steun vanuit het Opkomende Markten-programma van Agentschap NL en heeft nu al een commercieel product als resultaat. Bij kleinere boeren (de norm in Azië, dus ook in Thailand) gaat drogen moeizaam op straat. TNO gebruikte zeolieten al voor het drogen en branden van bijvoorbeeld koffie- en cacao-bonen. Maar om deze techniek geschikt te maken voor zaaizaden, moest een aantal zaken worden onderzocht. Het onderzoek vond grotendeels plaats in

Thailand. Het project verliep voorspoedig: nu al komt de droogtechniek op de markt. Hoopman Equipment, partner van project-deelnemer Rhino Research in Europa, neemt deze commerciële stap voor zijn rekening. Meer informatie: www.agentschapnl.nl/eureka.

Europese Unie

Denemarken
Landbouwrade Kopenhagen
Groenlandse aardbeien

De speciaal ontworpen plastic tunnels waarin de aardbeien afgelopen jaar geplant werden, bleken niet voldoende bestand tegen de wind, maar desondanks zijn de eerste Groenlandse aardbeien rood geworden. Op het proefstation Upernaviaarsuk voor fruit en groente bij Quaortoq wordt geëxperimenteerd met diverse groente- en fruitsoorten. De aardbeienteelt op Groenland maakt deel uit van een driejarige project Atlantberry op de Faroer-eilanden IJsland en Groenland. Het project zou commerciële teelt op den duur mogelijk moeten maken.

Ierland
Landbouwrade Londen
Stijgende omzet huiskamer

De totale omzet van de voedingsmiddelenretail in Ierland is in het tweede kwartaal van dit jaar wederom gedaald. Volgens marktonderzoeker Kantar Worldpanel daalde de omzet van supermarkten in Ierland in het tweede kwartaal met 1,3% tegenover dezelfde periode vorig jaar. De omzet van huiskamerproducten steeg in het tweede kwartaal wel met 1,9%, omdat de Ieren bezuinigen op de huishouduitgaven en kiezen voor goedkopere alternatieven. De opmars van de prijsvechters Aldi en Lidl zet daarom onverminderd door. Zij hebben nu samen een marktaandeel van 12,2%. Drie jaar geleden was het gezamenlijke markt aandeel nog circa 8%.

Roemenië**Landbouwrapad Boekarest**
Tekort jonge landbouwers

Een ernstig probleem voor de Roemeense landbouw is het ontbreken van jonge mensen die actief willen zijn in de agrarische sector. Er worden regelingen ingesteld om jonge mensen aan te moedigen zich te vestigen op het platteland en voor het aantrekken van jonge mensen voor de landbouw. Het gaat onder meer om een bonusregeling voor boeren jonger dan 40 jaar. De eerste vijf jaar krijgen die een bonus per hectare van 20%. Als een Roemeense boer € 200 per hectare omzet, ontvangt hij € 50 euro per hectare. De overheid gelooft dat deze maatregel stimulerend zal werken.

Slowakije**Landbouwrapad Boedapest**
Voedselverwerkende industrie

De Slowaakse voedselverwerkende industrie heeft in 2011 een teruggang van 13,7% moeten incasseren. De kosten groeiden harder (+8,4%) dan de prijzen (+7,7%). In de sector bestaan verschillen in winstgevendheid. De best renderende sectoren zijn spek en olie, cacao, chocolade en zoetwaren en bier. Het grootste verlies was er voor de bedrijven in de melkverwerking en visverwerking.

Tsjechië**Landbouwrapad Boedapest**
Kraanwater

Tsjechen kopen de laatste jaren steeds minder frisdranken, het verbruik nam vanaf 2004 in

totaal af met zo'n 10%, tot 25,7 miljoen hectoliter in 2011. De economische crisis heeft deze tendens versterkt. De meeste mensen drinken nu gewoon kraanwater in plaats van verpakte frisdranken en sappen. Dit komt mede door verhalen in de pers over obesitas bij kinderen door een teveel aan frisdrank/suiker en de trend dat water uit de kraan net zo goed is of wellicht zelfs beter dan mineraalwater dat verkocht wordt. De groei van de verkoop van limonadesiroop is een bevestiging van deze trend.

Private label

De verkoop van producten met een private label is in 2011 met zo'n 27% toegenomen in Tsjechië. In de categorie voedsel hebben private labelproducten een marktaandeel van ongeveer 14%, volgens het consultancybedrijf Nielsen. In het algemeen zijn producten met een private label goedkoper dan merkproducten. De supermarktketen Globus zag de verkoop van zijn private labelproducten met 10% groeien en SPAR met 8% in 2011.

Veldvruchten

In 2011 hebben de Tsjechen een record gehaald bij het plukken van paddenstoelen in de vrije natuur. Paddenstoelen zoeken is een geliefde bezigheid van Tsjechen, die er massaal op uitgaan als het oogstseizoen aanbreekt. In 2011 plukte men 30.000 ton paddenstoelen, maar ook allerlei vormen van bessen en andere veldvruchten worden verzameld. De paddenstoel is favoriet en van alle geplukte bosproducten neemt de

paddenstoel 50% voor zijn rekening. Gemiddeld plukt men 20.000 ton paddenstoelen en in 2011 was een voortreffelijk jaar, waarbij men tot het record van 30.000 ton kwam. Ook de bessen oogst overtrof eerdere oogsten. Zo kon in 2011 9000 ton bosbessen, 2100 ton frambozen, 2300 ton bramen, 1100 ton vossenbessen en 2300 ton vlierbessen worden geplukt. Gemiddeld plukt en verzamelt een Tsjechisch huisouden 11 kilo aan producten per jaar.

Graanoogst

Tsjechië is niet op grote schaal getroffen door gebrek aan regen in de belangrijkste akkerbouwgebieden, zoals Slowakije en Hongarije. Alleen in Zuid-Moravië heeft 60% van het areaal op de een of andere manier te leiden van de droogte. Dit betekent een beduidend lagere oogst in deze streek. In 2012 lijkt de gemiddelde opbrengst per hectare rond de 4,43 ton te liggen voor granen, een verslechtering van 17% vergeleken bij 2011. Dit jaar is 1323 miljoen hectare met graan ingezaaid, een teruggang van 2%. Veel winterarwe ingezaaid in 2011 was na de winter in zo'n slechte toestand, dat er niets anders op zat de boel onder te ploegen en in te zaaien met zomertarwe. Daarom wordt verwacht dat de winterarweoogst dit jaar 26% lager uit zal vallen dan normaal en rond de 1213 miljoen ton zal liggen. Normaal is winterarwe het meest voorkomende gewas in Tsjechië. In tegenstelling tot tarwe doet de rogge het goed en wordt een toename van 14% verwacht, met een totaal van 136.000 ton. Ook zou er dit jaar meer haver zijn, omdat ook hier het aantal hectare is toegenomen. Het aantal hectare met

maanzaad is afgenomen; een moeilijker product, maar wel één waarin Tsjechië marktleider was.

Verenigd Koninkrijk
Landbouwrapad Londen
Marktverkenning

Regelmatig geeft Agentschap NL actuele marktverkenningen uit over de kansen voor Nederlandse bedrijven op de Britse markt.

Deze marktverkenningen zijn in samenwerking met de Nederlandse ambassade en/of het Netherlands Business Support Office in Manchester uitgevoerd. Doel is Nederlandse bedrijven te wijzen op exportkansen op de Britse markt.

Voor de sectoren agrobiologie en foodtechnologie heeft NBSO Manchester de kansen voor Nederlandse ondernemers in kaart gebracht. Het rapport geeft verder een samenvatting van trends, ontwikkelingen en activiteiten van belangrijke spelers in beide sectoren in het Verenigd Koninkrijk. Het rapport is op www.hollanduktrade.nl/marktverkenningen te downloaden.

'Lelijke' groenten en fruit

De Britse supermarkt Morrison's heeft aangekondigd de Britse telers, die in de zomermaanden getroffen zijn door slecht weer, een steuntje in de rug te geven door groenten en fruit met een afwijkende vorm in te kopen. Het vakblad 'The Grocer' bericht dat Morrison's veelal de hele oogst volgens bestaande prijsafspraken zal opkopen. De 'lelijk' gevormde groenten en fruit zal onder het M-Savers huismerk worden aangeboden. Volgens het blad verlaagt Morrison's ook de specificaties van onder andere broccoli en prei, wat betreft de omvang. Morrison's zegt dat met dit initiatief de Britse telers meer van hun oogst kunnen verkopen en dat winkelklanten hiermee gegarandeerd zijn van een voldoende aanbod van producten uit eigen land.

Midden-Oosten**Qatar**
Landbouwrapad Riyadh
Beplantingsproject

Qatar gebruikt Nederlandse technologie voor een nieuw beplantingsproject. Het gaat om een project waarbij bomen met 90% minder water groeien. Voor het project zijn zo'n 160

jonge bomen geplant met de Groasis waterboxx-technologie. Het project vindt plaats onder leiding van de Nederlandse ambassade in Doha, de gemeente Doha, de stad Lusail en het Nederlandse bedrijf AquaPro Holland.

In oktober 2012 worden de eerste resultaten verwacht. Dan hebben de jonge bomen slechts 1 of 2 keer water gekregen. De Groasis-technologie is een beplantingstechnologie en geen irrigatiesysteem. In het eerste jaar van beplanting levert dit systeem een waterbesparing op van 90% ten opzichte van andere beplantingsmethoden. Meer informatie: Nederlandse ambassade Doha, Jurgen Bartelink, jurgen.bartelink@minbuza.nl.

Overig Europa**Oekraïne**
Landbouwrapad Kiev
Varkens- en pluimveesector

De investeringen in de varkenssector in Oekraïne nemen weer toe. Ook starten eind 2012 nieuwe faciliteiten voor de pluimveehouderij. In 2012 laat de varkenssector weer een groei zien, in tegenstelling tot 2011. De varkenssector is voornamelijk geconcentreerd in de regio's Dnipropetrovsk, Donetsk, Kiev en Cherkassy. Grote holdings blijven hun marktaandeel verhogen: van 15 procent in 2010 tot 20 procent in 2012. De pluimveesector groeit dit jaar naar verwachting met 4 tot 5 procent. Nieuwe faciliteiten starten eind 2012 of begin 2013 hun productie. Een aantal kleine pluimveebedrijven is failliet gegaan.

Zij konden niet concurreren met de grote spelers op de markt. Daarmee vindt een verdere concentratie van de sector plaats.

Rusland
Landbouwrapad Moskou
Studie agrofoodketen

Rusland heeft de ambitie om in 2020 zelfvoorzienend te zijn op het gebied van voedsel. Om dit te bereiken zijn de komende jaren moderne machines en technologie nodig. Ook moet het land de logistiek verbeteren. De focus van het rapport 'Agrobiologie in en rond Moskou' ligt op de logistieke keten van groente en fruit, maar ook opslag en vervoer van bloemen en melk komen aan bod. Daarnaast belicht het rapport de verschuiving van de exportmogelijkheden voor Nederland. Naarmate Rusland verder zelfvoorzienend wordt, zal de export van verse groenten en fruit langzaam maar zeker afnemen. Deze korte studie (en tevens afstudeerproject) is tot stand gekomen in opdracht van de Landbouwrapad Moskou. De studie is verricht in het kader van de Rusland-pilot Topsector Agrofood over Metropolitan Food Security. Zie www.agentschapnl.nl > Actueel > zoek op Rusland.

- ● ● ● ● In ons agrarische aanbod spelen pootaardappelen een prominente rol. Klimaat en bodemgesteldheid dragen bij tot een van oudsher geavanceerde ontwikkeling van pootgoed en gezonde vermeerderingsteelt. Vaak zien we de hand van Nederlandse deskundigen en ondernemers in deze sector in andere landen. Nu staat ook Kenia open voor onze pootaardappelen. Exportkansen?

Exportkansen voor de hele keten

Nederlandse pootaardappel inspireert Kenia

De aardappelteelt valt of staat bij kwalitatief hoogwaardig pootgoed. Nederland is daarin toonaangevend. Brazilië, Egypte en Zuid-Afrika zijn landen die het belang van een gezonde aardappelteelt inzagen en op basis van Nederlandse pootaardappelen en kennis de oogsten wisten te optimaliseren. Op basis van die voorbeelden besloot ook Kenia onlangs de grenzen voor het Nederlandse pootgoed te openen. Staatssecretaris Henk Bleker reisde in augustus 2011 naar Nairobi,

overzag de mogelijkheden voor onze inbreng in de voedselketen en ondertekende samen met zijn Keniaanse ambtsgenoten een overeenkomst om tot nauwe samenwerking te komen.

Blekers initiatief

Na een periode in de vorige eeuw, toen de Nederlandse aardappel in Kenia onbelemmerd toegang had, werd ons succesvolle product een aantal decennia de toegang

ontzegd. Kenia wantrouwde buitenlands zaad en zag dit als potentiële ziektekiemen. Het land nam zich voor een eigen ontwikkeling en productie op te zetten. Vandaag de dag vindt 1 tot 2% van het totale volume aan aardappelen in Kenia zijn oorsprong in de binnenlandse ontwikkeling en vermeerdering van pootgoed. Voor al het overige is men afhankelijk van import en, niet onbelangrijk, van de methode die vooral de kleine boeren hanteren. Vanwege de onoverkomelijke investering in geld en tijd stopt de lokale boer een deel van de aardappeloogst als pootgoed terug in dezelfde grond. Hoogwaardig pootgoed is te duur en een aantal keren vermeerderen kost te veel tijd. De gevolgen: een laagwaardige oogst en doorlopende vervuiling van de grond. Die veel te korte vicieuze cirkel kan slechts met hulp van buitenaf worden doorbroken.

De ministeries van EL&I en Buitenlandse Zaken (DGIS) werkten samen het plan uit en legden de projectleiding in de handen van Wageningen UR/CDI. Het is een praktijkvoorbeeld van moderne ontwikkelingssamenwerking. Publieke en private sector werken samen met wetenschappelijke organisaties aan het

'Tevreden afnemers worden vaste afnemers'

realiseren van een helder doel. Hans Nijhoff, projectleider WUR/CDI: "Minister Verhagen introduceerde de strategie als een 'gouden driehoek', een samenwerking van drie essentiële partners." Over vier jaar moet het aandeel van het pootgoed uit Keniaanse bodem tot 15% zijn gestegen. Nederlandse

V.l.n.r., boven naar onder:

Dr. James Onsando, managing director Kephis:
"Wij controleren en begeleiden de inzet van de Nederlandse pootaardappelen."
(uit de documentaire op www.potatoplatformkenya.com)

Mr. Mutua Gerald Kyalo, agricultural instructor:
"Om vooruit te komen vraagt een aantal traditionele methoden om modernisering."
(uit de documentaire op www.potatoplatformkenya.com)

Alfonce Kirika, lokale boer:
"Met beter pootgoed kom ik tot meer opbrengst en stabielere afzet."
(uit de documentaire op www.potatoplatformkenya.com)

Mr. Hans Wolff, Landbouwwaad Kenia:
"Positieve samenwerking brengt alle partijen in dit project in een win-win-situatie."
(uit de documentaire op www.potatoplatformkenya.com)

pootaardappelentelers leveren de eerste volumes, om deze in schone Keniaanse grond te vermeerderen en het pootgoed betaalbaar te maken voor de lokale boeren. Tevens helpt het project ze aan kennis en de ervaring dat een hoogkwalitatieve aardappel meer dan alleen een hogere prijs oplevert. Tevreden afnemers worden vaste afnemers. Meer variëteiten van betere kwaliteit stellen de handel en de verwerkers in de gelegenheid om hun keuze te maken op basis van het einddoel. Nu wordt bijvoorbeeld vrijwel elke beschikbare aardappel tot chips verwerkt, waar een specifieke chipsaardappel tot een meer economisch en duurzaam verantwoord eindproduct kan leiden.

Brede export

Levert dit project slechts exportkansen op voor de Nederlandse pootaardappelensector? Nee, want het samenspel tussen de private sector, ontwikkelingswerk en agrarische wetenschap leert dat een verbeterde oogst zonder gelijkwaardige afzet uiteindelijk slechts overschotten oplevert. Om die teleurstelling voor te zijn, wordt de complete keten bij het project betrokken. Er is een twintigtal aardappelsoorten in onderzoek bij Kephis, de toonaangevende instantie voor fytosanitaire en plantkundige controle in Kenia, en wanneer die, naast de al langer toegelaten Desirée, in het land mogen worden gepoot, kan voor die variëteiten passende afzet worden gevonden.

Dr. James Onsando, managing director van Kephis, wijst op de kansen: "Nu importeren de grote hotelketens in Kenia hun aardappelproducten uit bijvoorbeeld Egypte. Daarin moeten we zelf kunnen voorzien." Export van Nederlandse kennis op dit gebied is geboden. De logistiek vraagt om verbetering. Transport en conditionering, nu gericht op importstroom van de aardappelen, moet worden aangepast aan een grotere binnenlandse aanvoer. Daar liggen voor deze sector de exportkansen. Vanwege de grotere oogsten en de verbreding van het aanbod, kan vervolgens de verwerkende industrie een impuls tegemoet zien. Onze leveranciers van productieautomatisering en kennis op dat gebied moeten de concurrentie uit bijvoorbeeld het in Afrika zeer actieve China een stap voor zien te blijven. Kennis nemen van het project is een eerste vereiste en deelname in het verloop ervan is aan te bevelen.

Potentieel

Denk niet dat alles in Kenia vanaf de grond moet worden ontwikkeld. Er ligt een uiterst werkzame basis, met voldoende arbeidskracht en een nationale ambitie om vooruit te komen. Veel projecten werden ooit op basis van ontwikkelingssamenwerking ingezet en liggen slechts stil, omdat de activiteiten in een te vroeg stadium werden overgedragen of vanwege het uitblijven van aansluitende ontwikkelingen. Zo is er middenin een productief landbouwgebied met een enorm potentieel voor een rijke aardappeloogst het modern ingerichte bedrijf Midlands. De unit voor de verwerking van aardappels benut momenteel slechts 10% van de capaciteit.

Als oorzaak wordt een tekort aan aardappels van behoorlijke kwaliteit genoemd, maar even doorvragen brengt ook andere problemen aan de orde. Gebrek aan marketingkennis, efficiency en ondernemende, branchegerichte investeerders staat het exploiteren van het volledige potentieel in de weg. Voor onze aardappelverwerkende industrie met expansie op het verlanglijstje een kans voor open doel.

Zeker wanneer men open staat voor duurzaamheid en er innovatieve zaken als de productie van bijvoorbeeld bioplastics uit zetmeel, ruim aanwezig in het snijvocht, meteen bij durft te betrekken. Kortom, de pootaardappelsector is in eerste instantie aan zet om het project te activeren maar nu al wordt de inbreng van andere spelers in de hele keten op prijs gesteld.

Inspirerende communicatie

Het project met Nederlands pootgoed vormt een uitdaging om te bewijzen dat we in staat zijn om de Keniaanse aardappelteelt een nieuwe impuls te helpen geven en op een hoger plan te brengen. Met de uitgebreide variëteit aan aardappelen kunnen de lokale boeren een op het gebruiksdoel toegesneden product leveren. De verwerkers hebben meer te kiezen om tot optimaal economische en duurzame productie te komen. Naast de kansen op de binnenlandse markt spreekt men al hoopvol over een groeiende export naar omringende landen.

Om de participanten en stakeholders te inspireren en het project optimale kansen te bieden, geeft de website

www.potatoplatformkenya.com een uitgebreid beeld van de huidige stand van zaken, de ontwikkelingen en de diverse meningen van de betrokkenen. Een compleet verslag in een serie minidocumentaires. De lokale boer leidt u rond over zijn akkers, de directies van officiële instanties belichten hun visie en de verwerkende industrie toont de productielijnen. In zijn toelichting is Hans Wolff, Landbouwrapraad Kenia, Oeganda en Tanzania, positief gestemd: "Je ziet nu al een groeiende belangstelling om deel te nemen in dit baanbrekende project." Participanten en stakeholders krijgen de beschikking over een documentaire om geïnteresseerden en nieuwe deelnemers aan het project te informeren. Storytelling met de participanten als vertellers. De site wordt doorlopend geactualiseerd om de voortgang en de uitbreiding van het project in beeld te brengen.

Frits H. Emmerik

Meer informatie: www.potatoplatformkenya.com

Aardappelen van een Keniaanse teler.

11 vragen aan Nick Hong Agricultural Assistant in Shanghai

Het ministerie van EL&I heeft ruim 50 afdelingen in evenzoveel landen. Elke maand maken we kennis met een van onze verre medewerkers.

1. Hoe bent u in dit werk terechtgekomen?

Voordat ik in dienst kwam van het ministerie van EL&I was ik werkzaam voor de Shanghai Agricultural Academy of Sciences. Ik hield mij bezig met wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de teelt van maïs. Nu gaat mijn aandacht vooral uit naar voedselveiligheid, voedselkwaliteit en voedselzekerheid.

2. Wat zou iedereen moeten weten over Shanghai?

Dat het één van de grootste steden ter wereld is. De stad heeft ruim 23 miljoen inwoners en dat op een oppervlakte van ongeveer 1/7e van Nederland. Ook een bijzonder feit is dat er zo'n 500 Nederlandse bedrijven actief zijn in de Yangtze Deltaregio.

3. Wanneer denkt u 'dit is een mooie dag'?

Ik ben altijd blij als ik een bedankbriefje krijg van een bedrijf dat ik heb geholpen. Wat mij ook gelukkig kan maken: meer succesvolle Nederlandse bedrijven in de regio, en meer tulpen in China.

4. Wat is uw grootste bron van ergernis?

De nadelen die het leven in een grote stad met zich meebrengen. Verkeer, uitlaatgassen, lawaai. Zeker als we een belangrijke delegatie op bezoek hebben, kan ik mij hier bijzonder aan ergeren.

5. Voor wie heeft u bewondering?

Ik heb bewondering voor mensen die naast hun intellect en kennis een scherp gevoel voor humor hebben en die daarmee de teamspirit weten te versterken.

6. Welke sector laat hier absoluut kansen liggen?

Voedsel is wel een sleutelwoord voor China. We hebben ruim 1,3 miljard mensen in China die allemaal over veilig en voldoende voedsel moeten kunnen beschikken. En in vergelijking met Nederland valt hier op dat gebied veel winst te behalen.

7. Hoe staat het met duurzaam ondernemen in Shanghai?

Dat staat bij ons op het consulaat in ieder geval hoog op de agenda. Wij bespreken met bedrijven hoe zij duurzamer kunnen opereren. We organiseren van tijd tot tijd zelfs seminars over dit onderwerp. Op dit moment bouwen Priva en Shanghai Dushi energiebesparende kassen in Shanghai.

8. Wat kan er op uw werkterrein beslist beter?

Het is jammer dat we vanwege de bezuinigingen op het ministerie minder activiteiten voor bedrijven kunnen ontplooiën.

9. Welk lokaal gerecht is uw favoriet?

Ik hou van zoetzure mandarijvis. En ik ben dol op Old Amsterdam, de kaas.

10. Met wie zou u een avond op stap willen?

Toch wel het liefste met familie en vrienden.

11. Wat is uw sleutelwoord voor de toekomst?

Ik denk aan economisch herstel, aandacht voor het klimaat en duurzaamheid.

Met ruim 2 miljoen inwoners is Slovenië een van de kleinste landen van de EU. Het heeft een volwassen maar kleine detailhandel. Ondanks de recessie en lagere economische groei, kent het land een relatief goede levensstandaard (een van de hoogste in de regio), met een stijgend inkomen. De consumptie van levensmiddelen vertoont een lichte stijging van € 3,5 miljard in 2010 tot € 3,63 miljard in 2011. Bestedingen aan levensmiddelen bedragen per hoofd van de bevolking rond de € 1750 per jaar.

Links: suikerbieten van een Sloveense akker; rechts: boerenmarkt in Ljubljana.

Consument op zoek naar kwaliteitsproducten

Sloveense voedselmarkt: klein, maar niet te verwaarlozen

Omdat Slovenië geen grote steden kent, zijn kleinere winkels sterk vertegenwoordigd in de Sloveense voedingsmiddelenmarkt. Dit heeft een goed en modern distributienetwerk tot gevolg gehad. Sinds 2006 is het discountaan-deel behoorlijk gegroeid.

De lokale supermarktketen Mercator heeft een marktaandeel van ongeveer 41%. Zij heeft diverse formules, van hypermarkten, supermarkten, discountwinkels, cash-and-carry winkels tot 'convenience' winkels. De keten is ook goed vertegenwoordigd in de landen van de westelijke Balkan en is

momenteel het onderwerp van een mogelijk vijandige overname. De andere belangrijke spelers zijn SPAR, met een marktaandeel van ongeveer 15% en het Sloveense Tus (Engrotus), met een marktaandeel van 12%. Deze laatste keten heeft, net als Mercator, diverse winkels in de andere landen in de Westelijke Balkan (onder andere Bosnië en Herzegovina, Servië en Montenegro).

Het consumentengedrag in Slovenië sluit aan bij de ontwikkelingen op dit vlak in de rest van West-Europa. Ook in Slovenië neigen consumenten steeds meer naar thuisbezor-

ging en 'once-a-week shopping', waarbij flexibele openingsuren gewenst zijn. De detailhandel speelt hier met succes op in via allerlei campagnes en flexibiliteit.

Spagaat

De Sloveense detailhandel bevindt zich echter in een spagaat. Net als elders zijn consumenten in Slovenië op zoek naar goedkopere voedingsmiddelen. De consument koopt dus steeds vaker goedkope producten in supermarkten. Versterkte prijsconcurrentie tussen de winkels is hiervan het gevolg. Anderzijds wil de Sloveense consument in toenemende mate kwaliteitsproducten, bij voorkeur ecologisch geteeld en afkomstig van lokale producenten. Doordat de huidige Sloveense productie echter aanzienlijk kleiner is dan de consumptie, is de detailhandel in Slovenië naarstig op zoek naar lokale producten en zij lijken bereid hiervoor ondanks de prijsconcurrentie een meerwaarde te betalen. Het vreemde is dat kleine Sloveense producenten ondanks, of misschien dankzij, deze goede prijzen onvoldoende worden geprikkeld de productie te vergroten.

Kleinschalige productie

De Sloveense agrarische sector heeft een kleinschalige structuur. Het heuvel- en bergachtige landschap en het grote bosareaal

zorgen ervoor dat de belangrijkste agrarische gebieden en de grotere agrarische bedrijven zich in het vlakkere noordoosten bevinden. Ook de bedrijven in de voedingsmiddelen-sector kenmerken zich door een hoge mate van fragmentatie en kleinschaligheid: 78% van de bedrijven is te typeren als kleinbedrijf. Het merendeel hiervan is (nog) in Sloveense handen.

'Slovenië: toegangspoort tot de Balkanregio'

Als gevolg van deze fragmentatie en kleinschaligheid, zijn Sloveense producten vaak duurder dan geïmporteerde producten. Er bestaat hierdoor in verschillende sectoren een lage graad van zelfvoorziening. Het land ontbeert een efficiënte voedingsmiddelen-sector die kan inspelen op de Sloveense consumentenwensen. Als gevolg hiervan hebben Sloveense producenten moeite met continuïteit van levering en stabiele kwaliteit, belangrijke voorwaarden die de detailhandel stelt. Supermarkten zijn dus in hoge mate aangewezen op importproducten.

Aantrekkelijke markt

Vele Nederlandse bedrijven richten zich bij

voorkeur op de grotere productie- en afzetmarkten en zijn snel geneigd kleine markten zoals Slovenië te vergeten. Slovenië ligt echter relatief dichtbij en vormt vanwege zijn ligging en geschiedenis een interessante toegangspoort tot de Balkanregio. Met Nederlandse kennis en ervaring van de logistieke keten en kwaliteitsborging, biedt deze kleine, volwassen markt ook voor Nederlandse bedrijven mogelijkheden: ter aanvulling op het Sloveense aanbod en tot samenwerking in productie.

Martijn Homan, Landbouwrapraad Boedapest, Ljubljana en Wenen

Meer weten? De Nederlandse ambassade in Ljubljana heeft een Engelstalige quick scan opgesteld van de Sloveense voedingsmiddelensector. Deze geeft een kort overzicht van de Sloveense voedingsmiddelenketen: van de belangrijkste producenten tot de verschillende retailers. De quick scan is op te vragen via lju-ea@minbuza.nl.

Slovenië: ontwikkeling afzetkanalen voedingsmiddelen (in miljard euro)											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Supermarkten	0,646	0,748	0,901	1,010	1,128	1,278	1,439	1,618	1,727	1,894	1,827
Hypermarkten	0,071	0,119	0,395	0,645	0,815	1,006	1,242	1,552	1,807	1,703	1,766
Convenience winkels	0,009	0,034	0,051	0,068	0,102	0,133	0,143	0,348	0,735	0,961	0,903
Discountwinkels	0,015	0,017	0,022	0,027	0,030	0,035	0,041	0,047	0,054	0,062	0,059
Totaal	0,670	0,871	1,093	1,499	1,905	2,261	2,628	3,254	4,067	4,724	4,493

Bronnen: GVIN, Nexus, Bloomberg, EIU, Sloveense Handelskamer.

..... Het is echt waar: kinderen presteren beter in een klaslokaal vol luchtzuiverende planten van Air So Pure. Dat blijkt uit onderzoek van TNO en het plantwetenschappelijke onderzoeksbedrijf Fytagoras in samenwerking met telersvereniging Air So Pure en het Productschap Tuinbouw. "Bepaalde planten hebben een aantoonbaar positief effect op het welzijn van de gebruikers van de ruimte waarin ze staan", aldus Käthe Vogels van Air So Pure. "Of het nou een woonkamer is, een kantoorruimte of een klaslokaal."

Planten als natuurlijke, duurzame en gezonde luchtverfrissers

Knapper en gezonder dankzij Air So Pure

Het zijn deze planten waarin de telers, die zijn aangesloten bij Air So Pure, zich specialiseren. Het gaat om een groep van vijftien telers, die zich in 2007 verenigden om de planten te promoten. Er zitten er nu zes in het assortiment: *Areca*, *Nephrolepis*, *Spathiphyllum*, *Hedera*, *Phlebodium* en *Calathea*. "Maar dat assortiment willen we uitbreiden, evenals het aantal leden van Air So Pure", aldus Vogels.

Het begon allemaal met onderzoek van de NASA, die onderzoek deed naar de luchtzuivering in ruimtevaartuigen met behulp van planten. Daarbij bleek al dat sommige planten effectiever CO₂ konden omzetten in zuurstof dan andere planten, en bovendien schadelijke stoffen in de lucht neutraliseren. Dat aspect van het plantenonderzoek werd opgepikt door TNO en PPO (Praktijkonderzoek Plant & Omgeving) en inspireerde een aantal telers tot de oprichting van Air So Pure. "Topkwaliteit in planten vind je in principe bij elke Nederland-

se teler", aldus Vogels. "Maar deze planten hebben dus een bijzondere eigenschap, namelijk het afbreken van schadelijke stoffen en vieze geuren".

"Moderne gebouwen hebben allemaal airconditioning, dus een raam openzetten is er meestal niet meer bij", vertelt Vogels. "Daardoor is het klimaat misschien voelbaar wel prettig, maar vaak is de lucht te droog en zit die vol schadelijke stoffen, van de bouwmaterialen en kunststoffen in het gebouw, en van kopieermachines en dergelijke. Ook biogassen uit de transpiratie en ademhaling van mensen zelf zijn schadelijk voor de gezondheid. Daardoor krijg je branderige ogen, hoofdpijn en geïrriteerde slijmvliezen in keel en neus".

Luchtzuiverende planten als die van Air So Pure maken de lucht op een duurzame en milieuvriendelijke manier weer fris en gezond. Bovendien – ook niet onbelangrijk – wordt een saaie kantoorruimte door de planten verfraaid. "Als je ziet wat we in de afgelopen vierenhalf jaar hebben bereikt, is dat best veel", zegt Vogels, die het kantoor van Air So Pure in haar eentje bemant en de spin in het web is van de organisatie. "De komende tijd streven we, behalve naar uitbreiding van ons assortiment en het aantal leden, ook naar verbreding van onze markt. Onze planten zijn al te koop bij tuincentra, supermarkten en bij de bloemist; met een groter assortiment zullen we ook een groter bereik krijgen."

Joost Oorthuizen
Algemeen directeur
Initiatief Duurzame Handel

Dag beste mensen,

Aan mij de eer om in dit blad het komende jaar een paar columns te schrijven over het fascinerende speelveld van duurzame handel. Eerst maar iets over mijn organisatie, het Initiatief Duurzame Handel (IDH). Vier jaar geleden gestart vanuit BuZa en EL&I en snel gegroeid, werken we inmiddels op 16 internationale handelsketens, met meer dan 200 bedrijven en een jaarbudget van een kleine € 50 miljoen: de helft OS-geld, de andere helft geld van bedrijven voor het verduurzamen van hun handelsketens.

Een fascinerend speelveld, omdat ketenverduurzaming hoog op de strategische agenda staat. Ik merk dat, waar het tien jaar geleden nog alleen ging over bio- of fair trade, het nu draait om grondstofschaarste, licence to operate en het verkorten en transparanter maken van aanvoerketens. Praat met ondernemers over duurzame handelsketens en zij zien naast de uitdagingen ook meteen de kansen: aanboren van nieuwe markten, waardecreatie door de hele keten heen en productinnovatie.

Het meest inspirerende voorbeeld blijft voor mij Unilever. De multinational wil de komende acht jaar haar omzet verdubbelen en tegelijk de ecologische voetafdruk van haar producten over de gehele waardeketen halveren, een half miljoen kleine boeren aan haar ketens verbinden, en 100% duurzaam inkopen.

Kijk, als één van de grootste voedingsmiddelenconcerns ter wereld van zulke doelen serieus werk maakt, dan zijn we de liefdadigheid en kleinschaligheid ver voorbij.

Viskweek is een van de handelsketens waar IDH helpt om het verschil te maken. Gekweekte vis is nu al goed voor de helft van de mondiale visconsumptie, en dat loopt snel op naar 70%. Kweekvis is potentieel een efficiënte manier om straks 9 miljard mensen van dierlijke eiwitten te voorzien. Maar dan moet het wel duurzaam. En daar zijn we nog ver vanaf. Grootste breinbrekers zijn het visvoer waar nu nog veel oceaans vis in verdwijnt, watervervuiling, en de kap van mangrovebos voor de visvijvers.

Met de ambassades en landbouwraden, lokale overheden en ngo's als WWF werken wij heel concreet in Vietnam en Indonesië om Pangasius-, Tilapia- en garnalen-bedrijven duurzame kweektechnieken bij te brengen. Europese vishandelaren financieren die verduurzaming van harte mee, omdat zij belang hebben bij een groeiende aanvoer van duurzaam gekweekte vis. In 2015 willen we 15% van de import in Europa verduurzaamd hebben.

Want gelijk met het organiseren van duurzame productie, werkt IDH aan de marktvraag naar duurzame spullen. De vis moet ook betaald worden; het gaat om duurzame handel. Vorig jaar tekenden alle Nederlandse supermarkten onder leiding van IDH een convenant waarin ze vastlegden vanaf 2016 alleen nog verantwoorde, gecertificeerde kweekvis te zullen verkopen. Inmiddels hebben ook Duitse supermarkten soortgelijke beloften gedaan en zijn we bezig met de zuidelijke retailers in Frankrijk en Spanje.

Nederland speelt, met zijn open economie en wereldhavens Amsterdam en Rotterdam, een sleutelrol bij de import, verwerking en doorvoer van grondstoffen naar heel Europa. We zijn de nummer zes importeur van kweekvis en Nutreco is een van de grootste visvoerbedrijven ter wereld. Investeren in duurzame grondstoffenstromen die via Nederland Europa binnenkomen, is investeren in de welvaart en toekomst van Nederland. Duurzame handel is noodzakelijk om in de toekomst de wereld te voeden en het is in ons eigen economisch belang. We zijn de liefdadigheid en kleinschaligheid voorbij. We zijn hard op weg om duurzaamheid tot norm te maken.

Berichten Buitenland online

De vindbaarheid van Berichten Buitenland op www.rijksoverheid.nl is verbeterd.

Voortaan kunt op www.rijksoverheid.nl/berichtenbuitenland de pdf en tekstversie van elk nummer terugvinden.

Is een structurele marktpositie mogelijk op de Franse markt voor Nederlandse toeleveranciers van biologische producten? In opdracht van het ministerie van EL&I heeft Wageningen UR/LEI deze vraag onderzocht. Daarbij zijn de sectoren afgebakend tot groenten en fruit, varkensvlees, en melkeiwit en -vet (als bakkersgrondstof).

LEI-onderzoek: geen structurele positie mogelijk, wel in specifieke niches

Exportkansen op de Franse 'biologische' markt

De Franse overheid zet flink in op duurzaamheid en heeft ambitieuze doelstellingen met betrekking tot biologische productie. De Nederlandse sector (bio, maar ook de gangbare) moet bij export rekening houden met aanvullende private eisen voor verduurzaming en eisen voor certificering en labelling.

Doelstelling voor het biologisch areaal is: 6% in 2012, 20% in 2020. En nog dit jaar een bio-aandeel van 20% van de omzet in publieke catering. Hiervoor bestaat een actie- en stimuleringsplan, met subsidies voor

omschakeling, onderhoud, certificering en promotie, evenals voor ketenontwikkeling (FondsAvenirBio). Het Franse staatslabel voor biologische productie: AB (Agriculture Biologique) is gebaseerd op EU-regels. SKAL-erkenning geeft recht op het voeren van het AB-logo. Het merk AB is zeer bekend bij de Franse consument.

Agence Bio is de koepelorganisatie van biologische producenten en consumenten, onder toezicht van de Overheid. Doel is de ontwikkeling en promotie van de sector. Biologische producten in de publieke catering

is een speerpunt. Tot en met 2012 beheert FondsAvenirBio € 3 miljoen voor stimuleringsprojecten in ketenontwikkeling en verbetering van logistiek. De private koepelorganisatie Synabio behartigt de belangen van de verwerkende industrie van biologische producten. Zij heeft vooral een informatie-functie en geen actief beleid voor grondstoffen van Franse herkomst.

'De Franse overheid heeft ambitieuze doelstellingen voor biologische productie'

Het initiatief Bio-enterprise-durable omvat een systeem voor zelfdiagnose en een methode voor integrale duurzame ontwikkeling van bedrijven, zoals sociale verantwoordelijkheid in de keten, het promoten van omschakelen naar bio-landbouw, transparantie in toelevering grondstoffen, en een kwaliteitsmanagementsysteem.

Ontwikkeling markt

Franse aanvoer heeft in alle afzetkanalen de voorkeur. Afhankelijk van beleid is dit meer of minder op de eigen regio gericht. De consumptie van biologisch groeit in Frankrijk nog steeds, maar minder hard dan vroeger. De laatst beschikbare cijfers: in 2009: 19%; in 2010: 11%. Het aandeel biologisch in de omzet van voedingsmiddelen bedroeg in 2010: 2%. De grootste omzetstijgers vormen groenten en fruit met 9%; varkensvlees met 36%; vleeswaren met 29%; brood met 4%; en melk met 3%.

Bij de supermarkten varieert de groei in bio-omzet per supermarkt, tussen 25 en 35%. Er is een groeiend aantal biologische huismerken, die samen 44% van de bio-omzet in de supermarkten hadden. Het assortiment wordt jaarrond aangeboden en men heeft een sterke voorkeur voor lokale Franse inkoop. De supermarktketens Carrefour, Monoprix, Casino, Intermarché zijn al jaren voorlopers op het gebied van biologisch.

Frankrijk kent circa 1700 natuurvoedingswinkels, met als grootste drie ketens Biocoop (322 winkels), La Vie Claire (207) en Biomonde (160). De eerste twee zorgen voor de aanvoer via hun eigen groothandel, bij Biomonde en anderen verloopt die via Bio Distrifrais. De afzet van biologisch via dit kanaal groeit minder gestaag dan verwacht. Er lijkt ruimte voor/behoefte aan specifieke 'landenspecialiteiten', in aanvulling op assortiment. Intussen wordt het nieuwe label BioCoherence ontwikkeld als tegenhanger van Agriculture Biologique (AB), door BioCoop en Biomonde, in samenwerking met Pronatura (groothandel groente/fruit) en de FNAB (nationale federatie van biologische landbouw). Dit label heeft strengere eisen dan AB, op het gebied van GMO-vrij zijn, een verbod op biologisch én gangbaar telen binnen één bedrijf enzovoort.

In de publieke catering had bio in 2010 een aandeel van 1,8% in de totale aankoopwaarde. Bij niet-publieke catering is dat lager. De grootste cateraars met biologische producten zijn: Sodexo, Elior en Compass. Sodexo heeft een duidelijke voorkeur voor Franse oorsprong en seizoensgebondenheid. Grootste groothandel voor groenten en fruit voor cateraars is Pomona. Cateraars en hun groothandel lopen aan tegen prijsafwegingen voor verduurzaming. In de keuze tussen bio en lokale aanvoer wint 'lokaal' het vaak.

Imago Nederlandse bioproducten

Als sterke punten van het biologisch product uit Nederland, worden gezien de efficiënte en professionele productie en logistiek, een lagere prijs van specifieke producten (bijvoorbeeld tomaten), de goede prijs-/kwaliteitverhouding, dat het voldoet aan de Franse bio-eisen, goede/betrouwbare leveringscontracten en dat producenten interesse hebben voor verpakkingen.

Zwakke punten zijn het beeld van een geïndustrialiseerde sector, een handel die gericht is op grote volumes en standaarden, en minder op dienstverlening of productontwikkeling, het gemis aan warmte in de handelsrelatie en wantrouwen over de certificering van doorvoerproducten door Nederland.

Marktkansen

Waar de zelfvoorziening in Frankrijk laag is, liggen er kansen in het verlengen van het Franse seizoen voor groenten en fruit, als het bestaande assortiment kan worden aangevuld

Belangrijkste websites

- www.synabio.fr
- www.agencebio.fr
- www.biocoop.fr

In de praktijk...

Eén van de deelnemers aan het LEI-onderzoek is Michaël Wilde, manager communicatie en duurzaamheid van Eosta, de marktleider in biologische groente en fruit in Europa. "Wij leveren al tien jaar aan natuurvoedingsgroot-handels en supermarkten in Frankrijk. In de begintijd was het sterk in ons voordeel dat de Franse consumptie een stuk hoger lag dan de Franse productie van 'biologisch'. En dus geïmporteerd moest worden. Wij hebben lang een aantal Françaises in dienst gehad die voor ons pionierden in Frankrijk.

Daarbij komt dat wij inmiddels al langere tijd duidelijk maken wie de telers van onze producten zijn. Als je naar onze site Nature & More surft, kun je door het invoeren van een driecijferige code alles te weten komen over hem/haar, het product, locatie enzovoort. Producten zijn voorzien van een teler-postzegel. Die nodigt consumenten uit om de teler virtueel te bezoeken. Het is een echt 'trace and tell'-systeem. Deze transparantie en onze langjarige ervaring met groente en fruit uit Nederland en andere landen, verschaft ons een sterke positie in beide genoemde markten. Wij verpakken in de gewenste aantallen en groottes op onze eigen verpakkinglijnen. Tegelijkertijd is bij onze telers geborgd dat wij aan de eisen van de Franse markt kunnen voldoen qua formaat, smaak enzovoort.

Thans vindt de Franse consument het erg prettig om ook Franse producten te consumeren. Het is dus essentieel om het nu op een andere manier aan te pakken. Keihard werken, maar het resultaat is ernaar. Dan gaat het met name om het leveren van producten met premium kwaliteit en/of innovatieve producten, zoals bepaalde soorten tomaten of exotische fruit als mango en ananas, waarin wij heel sterk zijn.

De Franse consument is altijd erg gericht op smaak. Via de website van Nature & More en per e-mail ontvangen wij veel complimenten over bijvoorbeeld onze ananas uit Costa Rica. Als je in Frankrijk op de biologische markt succesvol wilt zijn, moet je enerzijds heel goede relaties opbouwen en innovatieve producten aanbieden. Anderzijds moet je altijd denken om de smaak, het aroma en de beleving daarvan."

www.natureandmore.com

met onderscheidende producten (denk in het segment vers aan witlof, fruitsalade, gekleurde tomaten). Bij concurrentie op prijs liggen er kansen voor bewerkte producten en ingrediënten daarvan, in de groothandel voor cateraars en supermarkten in de regio Noord-Frankrijk. Bij groenten- en fruitconserveren lijkt export mogelijk ten behoeve van huismerken van supermarkten en bijvoorbeeld voor Distriborg's merken Bonnetterre en Bjorg. In het segment diepvriesgroente zijn de kansen eveneens goed. Sommige producenten importeren tot 95% van hun groente.

Op het gebied van varkensvlees is de exportkans voor grondstof bij hamproductie goed; alle grote spelers importeren. Voor verwerkte producten (diepvries, kant-en-klaar) zijn de kansen beter dan voor vers varkensvlees.

De kansen op succesvolle export van melkewit/botervet voor brood/banket variëren. Bij brood is het grootste tekort dat zich voordoet, dat aan biologisch meel. De markt voor biologische viennoiserie en patisserie is minimaal; hier ligt geen kans voor de export van boter. Ten behoeve van de productie van koekjes en deegwaren is die er misschien wel. Eén van de grootste spelers is Distriborg, onderdeel van Wessanen, dat producten voor het merk Bjorg deels in Nederland produceert.

De conclusie van het bovenstaande moet luiden dat een structurele positie voor de afzet van Nederlandse verse groenten en fruit, varkensvlees, melkvet en -eiwitten op de Franse biologische markt niet mogelijk is. Maar dat er wel specifieke kansen liggen.

Hans van der Lee

Dit artikel is gebaseerd op het LEI-onderzoek Exportkansen op de Franse biologische markt, december 2011, auteurs Elsje Oosterkamp, Karin de Grip en Robert Hoste. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van EL&I. Meer informatie: informatie.lei@wur.nl.

..... Sinds twee maanden benadert Fishmasters (onderdeel van de Kennemervis Group) zijn klanten actief met een innovatief product: Lovet, ovengebakken vis met 70% minder vet. Ontwikkeld door het eigen R&D-team en bestemd voor de instellingenmarkt – scholen, ziekenhuizen en dergelijke. Met zijn kruistocht tegen de ongezonde schoolmaaltijd bracht Jamie Oliver enkele jaren geleden in het Engelse onderwijs een beweging op gang naar meer verantwoorde voeding voor overblijvende scholieren. Inmiddels is deze trend ook in andere Europese landen te zien. Fishmasters wil daar met Lovet op inspelen: dat heeft nu al succes.

Lovet, de ovengebakken vis van Fishmasters

Lovet bestaat uit visfilet of vismince ('visgehakt') op basis van kabeljauw, Alaska pollack en/of schol, die is gecoat met een krokant laagje en zo uit de vriezer in de oven kan worden bereid. De vetarme Lovet-producten bevatten 70% minder vet dan hun in plantaardige olie voorgebakken tegenhangers. Onderwijs en gezondheidszorg zijn maatschappelijke sectoren waar het ene product nu door het andere vervangen wordt, omwille van het gereduceerde percentage opgenomen olie.

Albert Hagen, medewerker Sales & Marketing: "Ons concept Lovet past natuurlijk precies op de trend van het traditionele gebakken product in de richting van een gezonder alternatief. Vanuit die marktvraag heeft Fishmasters samen met een andere partij de techniek voor het ovengebakken product voor het eerst toegepast bij vis. Je kunt je voorstellen wat de uitdagingen zijn. Het traditionele product dat met olie wordt bereid, neemt dit in zich op en dat levert een bepaalde smaak op. Verder is het zo dat bakken geschiedt tussen 180-200 graden en een oven natuurlijk met veel grotere hitte een product bewerkt. Enerzijds wil je dus het product klaarmaken zonder dat de buitenkant verbrandt, anderzijds wil je de mensen die gewend zijn aan de smaak van het traditionele product niet van je vervreemden."

Lovet is een unieke paneerceptuur die vervolgens verwarmd wordt in de oven in plaats van in olie. De grootste markten zijn scholen, ziekenhuizen, andere zorginstellingen en de groothandel die hen belevt, aldus Hagen. "Bovendien passen de grote volumes die wij kunnen leveren op de marktvraag. We zijn nu actief in Engeland en Duitsland, waar het hard loopt, en ook in Zweden en Spanje ontwikkelt de markt zich voorspoedig. Met dit product voldoen wij ook aan onze eigen filosofie van maatschappelijk verantwoord ondernemen - we zijn MSC- en ASC-gecertificeerd -, en dat werkt ook positief door in je imago in de markt. Frappant is wel, dat het grootste volume aan Lovet nu wordt afgezet bij nieuwe klanten. Klanten in landen en/of sectoren waaraan wij niet eerder hebben geleverd. Wat dit betreft is het potentieel alleen al binnen West-Europa ontzettend groot."

De exportise van: Albert Hagen
Functie: medewerker Sales & Marketing
Bedrijf: Fishmasters
Sector: verwerkte vis
www.fishmasters.eu

● ● ● AFRIKA

Addis Abeba

Werkgebied: Ethiopië
Dhr. mr. J.L.M. van den Heuvel,
 Landbouwrap
T (00-251) 113.711.100 ext. 205
E add-lnv@minbuza.nl
I www.netherlandsembassy.ethiopia.org

Nairobi

Werkgebied: Kenia, Oeganda, Tanzania, tevens voor UNEP
Dhr. mr. W.J. Wolff, Landbouwrap
T (00-254) 20.4450.137
E nai-lnv@minbuza.nl
I www.netherlands-embassy.or.ke

Pretoria

Werkgebied: Zuid-Afrika, Zambia, Mozambique
Dhr. drs. N. Schelling,
 Landbouwrap
T (00-27) 12.425.4570/2/3
E pre-lnv@minbuza.nl
I www.dutchembassy.co.za

Kigali

Werkgebied: Rwanda en Burundi
Mw. ir. J.T.C.G. Muffels, Landbouwrap
T (00-250) 252584711
E kig-lnv@minbuza.nl
I rwanda.nlambassade.org

Rabat

Vacature, Landbouwrap
Dhr. M.A. Moustanjidi,
 Agricultural assistant
T 00-212 537219609
E rab-lnv@minbuza.nl
I http://marokko.nlambassade.org

Algiers (Landbouwsteunpunt, valt onder Rabat)

Dhr. K. Benchaalal,
 Agricultural assistant
T (00-213) 21.92.28.28
E alg-lnv@minbuza.nl
I http://algerije.nlambassade.org

AMERIKA

Brasília

Werkgebied: Brazilië
Mw. ir. P.M.B. de Vries-van Loon,
 Landbouwrap
T (00-55) 61.3961.3208
E bra-lnv@minbuza.nl
I http://brazilie.nlambassade.org

São Paulo (Landbouwsteunpunt, valt onder Brasília)

Mw. F.E. Heering,
 Agricultural assistant
T (00-55) 11.3811.3300
T (00-55) 11.3811.3313
E sao-lnv@minbuza.nl
I http://saopaulo.nlconsulaat.org

Buenos Aires

Werkgebied: Argentinië, Chili, Uruguay
Dhr. ir. B. Vrolijk, Landbouwrap
T (00-54) 11.4338.0090
E bue-lnv@minbuza.nl
I www.embajadaholanda.int.ar

Mexico

Werkgebied: Mexico, Cuba
Mw. ir. G.J.G.M. Nuytens-Vaarkamp,
 Landbouwrap
T (00-52) 55.5258.9921 tst. 215
E mex-lnv@minbuza.nl
I www.paisesbajos.com.mx

Washington

Werkgebied: Verenigde Staten van Amerika (incl. Puerto Rico), Canada, tevens Wereldbank
Dhr. drs. M.W.M. Olde Monnikhof,
 Landbouwrap
T (00-1) 202.274.2716
E was-lnv@minbuza.nl
I www.netherlands-embassy.org

AZIË

Hanoi

Werkgebied: Thailand en Vietnam
Mw. mr. drs. D. Dernison,
 Landbouwrap
T (00-84) 43.8315.650 ext. 220
E han-lnv@minbuza.nl
I www.netherlands-embassy.org.vn

Bangkok (Landbouwsteunpunt, valt onder Hanoi)

Dhr. S. Chantachitprecha,
 Agricultural Assistant
T (00-66) 2.309.5290
E ban-lnv@minbuza.nl
I http://thailand.nlambassade.org

Jakarta

Werkgebied: Indonesië, Singapore, Malesië, tevens voor Association of South-East Asean Nations (ASEAN)
Dhr. ir. J.F. Rummenie, Landbouwrap
T (00-62) 21.524.1032/48
T (00-62) 21.525.1515
E jak-lnv@minbuza.nl
I http://indonesia.nlembassy.org

Kuala Lumpur (Landbouwsteunpunt, valt onder Jakarta)

Vacature, Agricultural assistant
T (00-60) 3.2168.2600
E kl-lnv@minbuza.nl
I http://maleisie.nlembassy.org

Singapore (Landbouwsteunpunt, valt onder Jakarta)

Vacature, Agricultural assistant
T (00-65) 6739.1121
E sin-lnv@minbuza.nl
I www.nethemb.org.sg

New Delhi

Werkgebied: India, Sri Lanka, Nepal
Dhr. A. Veldhuizen, MBA,
 Landbouwrap
T (00-91) 11.24.197.605
E nde-lnv@minbuza.nl
I www.hollandinindia.org

Peking

Werkgebied: Volksrepubliek China, (incl. Hong Kong) en Mongolië
Dhr. ir. M. Overheul, Landbouwrap
Dhr. drs. E.A.A.C. Gemmeke, Raad voor veterinaire en fytosanitaire aangelegenheden
T (00-86) 10.8532.0260
E pek-lnv@minbuza.nl
I www.hollandinchina.org

Hong Kong SAR (Landbouwsteunpunt, valt onder Peking)

Mw. M.P.C. Ng, Agricultural assistant
T (00-852) 2524.8187/88
E hon-lnv@minbuza.nl
I www.hollandinchina.org

Shanghai (Landbouwsteunpunt, valt onder Peking)

Dhr. N. Hong, Agricultural assistant
T (00-86) 21.22.087229
E sha-lnv@minbuza.nl
I www.hollandinchina.org

Seoul

Werkgebied: Republiek Korea en Taiwan
Dhr. ir. O.T.J. Stiekema, Landbouwrap
T (00-82) 2.311.8670
E seo-lnv@minbuza.nl
I http://southkorea.nlembassy.org

Taipeh (Landbouwsteunpunt, valt onder Seoul)

Mw. C.S. Hsiung, Agricultural assistant
T (00-886) 2.2713.5760 ext. 150
E nltaiagr@ntio.org.tw
I www.ntio.org.tw

Tokyo

Werkgebied: Japan
Mw. drs. C.M. Heijdra, Landbouwrap
T (00-81) 3.5776.5490
E tok-lnv@minbuza.nl
I www.oranda.or.jp

EUROPESE UNIE

Berlijn

Werkgebied: Duitsland en Zwitserland; Denemarken, Noorwegen en Zweden i.s.m. Kopenhagen
Dhr. ir. A.C. van Arnhem,
 Landbouwrap
Vacature, Landbouwrap
T (00-49) 30.2095.6480
E bln-lnv@minbuza.nl
I www.niederlandeweb.de

Boedapest

Werkgebied: Hongarije, Slovenië, Oostenrijk
Dhr. ir. M.A.C. Homan, Landbouwrap
T (00-36) 1.3366.380
E bdp-lnv@minbuza.nl
I www.netherlandsembassy.hu

Boekarest

Werkgebied: Roemenië, Bulgarije en Griekenland
Dhr. drs. R.H. Schaap,
 Landbouwrap
T (00-40) 21.231.5657
E bkr-lnv@minbuza.nl
I www.netherlandsemb.ro

Sofia (Landbouwsteunpunt, valt onder Boekarest)

Mw. D.H. Milenkova,
 Agricultural assistant
T (00-359) 2.8160.380
E sof-lnv@minbuza.nl
I www.netherlandsembassy.bg

Brussel

Werkgebied: België, Luxemburg
Dhr. drs. G.G.J. Thissen, Landbouwrap
T (00-32) 2.679.1550
E bru-lnv@minbuza.nl
I www.nederlandsseambassade.be

Kopenhagen

Werkgebied: Denemarken, Noorwegen en Zweden i.s.m. Berlijn; Finland i.s.m. Warschau
Mw. drs. R. Nijland, Agricultural assistant
Vacature, Raad voor Visserij en Mariene Biodiversiteit
T (00-45) 33.707.218
E kop-lnv@minbuza.nl
I www.nlembassy.dk

Londen

Werkgebied: Verenigd Koninkrijk, Ierland
Dhr. dr. M.H. de Jong, Landbouwrap
T (00-44) 20.7590.3279/76/77/80
E lon-lnv@minbuza.nl
I www.dutchembassyuk.org

Madrid

Werkgebied: Spanje, Portugal
Mw. Drs. C.W. Zwitser,
 Landbouwrap
T (00-34) 91.353.7521
E mad-lnv@minbuza.nl
I www.embajadapaisesbajos.es

Lissabon (Landbouwsteunpunt, valt onder Madrid)

Mw. A.P. Paiva Geadas,
 Agricultural assistant
T (00-351) 21.391.4919
E lis-lnv@minbuza.nl
I www.emb-paisesbaixos.pt

Parijs

Werkgebied: Frankrijk
Dhr. ir. N.A. van Opstal,
 Landbouwrap
T (00-33) 1.4062.3353/55
E par-lnv@minbuza.nl
I www.amb-pays-bas.fr

Rome

Werkgebied: Italië
Mw. M. Sipman, Agricultural assistant
T (00-39) 06.3228.6224
E rom-lnv@minbuza.nl
I www.olanda.it

Warschau

Werkgebied: Polen, Estland, Letland, Litouwen en Wit-Rusland; Finland i.s.m. Kopenhagen
Dhr. drs. A.J.M. van Poppel,
 Landbouwrap
T (00-48) 22.559.1269
E war-lnv@minbuza.nl
I www.nlembassy.pl

MIDDEN-OOSTEN

Kairo

Werkgebied: Egypte
Dhr. ir. J.C.M.A. Geijer, Landbouwrap
T (00-202) 2 736 38 63 / 2 739 55 71/2/3
E kai-lnv@minbuza.nl
I http://egypt.nlembassy.org

Riyadh

Werkgebied: VAE, Saoedi-Arabië, Koeweit, Bahrein, Qatar, Oman
Dhr. dr. ir. J.G. van der Beek,
 Landbouwrap
T (00-966) 1 488 1093
E riy-lnv@minbuza.nl
I www.holland.org.sa

Dubai (Landbouwsteunpunt, valt onder Riyadh)

Mw. S. Kadri, Agricultural assistant
T (00-971) 4.4407600 (ext. 607)
E dba-lnv@minbuza.nl
I http://uae.nlembassy.org

OVERIG EUROPA

Ankara

Werkgebied: Turkije, Israël en Palestijnse gebieden
Dhr. Drs. M. Çevikoglu,
 Landbouwrap
T (00-90) 312.409.1860
E ank-lnv@minbuza.nl
I www.nlankagr.com

Belgrado

Werkgebied: Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Servië en Montenegro
Dhr. drs. A.M. de Roo, Landbouwrap
T (00-381) 11.202.39.80
E bel-lnv@minbuza.nl
I www.nlembassy.org.yu

Zagreb (Landbouwsteunpunt, valt onder Belgrado)

Mw. D. Bacic, Agricultural assistant
T (00-385) 1.464.2220
E zag-lnv@minbuza.nl
I www.netherlandsembassy.hr

Kiev

Werkgebied: Oekraïne,
Dhr. Dr. E.J. Krajenbrink,
 Landbouwrap
T (00-380) 44 490 82 23
E kie-lnv@minbuza.nl
I http://ukraine.nlembassy.org

Moskou

Werkgebied: Rusland, Kazachstan
Dhr. P.J.M. de Jong, Landbouwrap
Dhr. E. Smidt, Landbouwrap
T (00-7) 495.797.2955
E mos-lnv@minbuza.nl
I www.netherlands-embassy.ru

PERMANENTE VERTEGENWOORDIGINGEN EL&I BIJ INTERNATIONALE ORGANISATIES

Brussel PV-EU

Dhr. drs. G.G.J. Thissen, Landbouwrap
Dhr. ir. W.J.H. van der Sande,
 Veterinaire Raad
Mw. mr. N. Runia, Landbouwrap
Dhr. drs. G.H.J. Kits Nieuwenkamp,
 Landbouwrap
T (00-32) 2.679.1545/1546
E bre-lnv@minbuza.nl
I www.eu.nlembassy.org
 Tevens belast met procurementaangelegenheden in het kader van de ontwikkelingsfondsen van de EU.

Genève PV-Genève

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de WTO (Wereldhandelsorganisatie) en andere internationale organisaties te Genève (UNCTAD, UNEP, WHO, WIPO/UPOV)
Dhr. ir. P.L. Gooren, Landbouwrap
T (00-41) 22.748.1822/08 (LNV)
E gev-lnv@minbuza.nl
I www.geneva.nlembassy.org

Parijs PV-OESO

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)
Mw. drs. K. Boonstra, Landbouwrap
T (00-33) 1.4524.9971
E pao-lnv@minbuza.nl
T http://oeso.nlvertegenwoordiging.org

Rome PV-Rome

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de VN-organisaties voor voedsel en landbouw
Mw. G. Verburg, Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur, Permanent Vertegenwoordiger
Dhr. drs. R. Elkhuisen,
 Ambassaderaad,
 Plv. Permanent Vertegenwoordiger
Mw. drs. E. van Woersem, Tweede Secretaris, Adj. Permanent Vertegenwoordiger
T (00-39) 06.574.0306/ 2326
E rof@minbuza.nl

NETHERLANDS AGRIBUSINESS SUPPORT OFFICE

Izmir

Dhr. J. Kipp, Chief representative
T (0090) 530 926 93 47
E kipp.tr@gmail.com
I www.nabsoturkey.com

Oman: opzetten visserijhub kansrijk voor Nederland

Het Sultanaat van Oman is doende in Duqm een visserijhub op te richten. Deze ontwikkeling is van strategisch belang voor Oman en biedt kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven, op het gebied van aquacultuur en aquafeed, de levering van schepen, ontwikkeling van de haven en voor toeleveranciers in verwerking en logistiek.

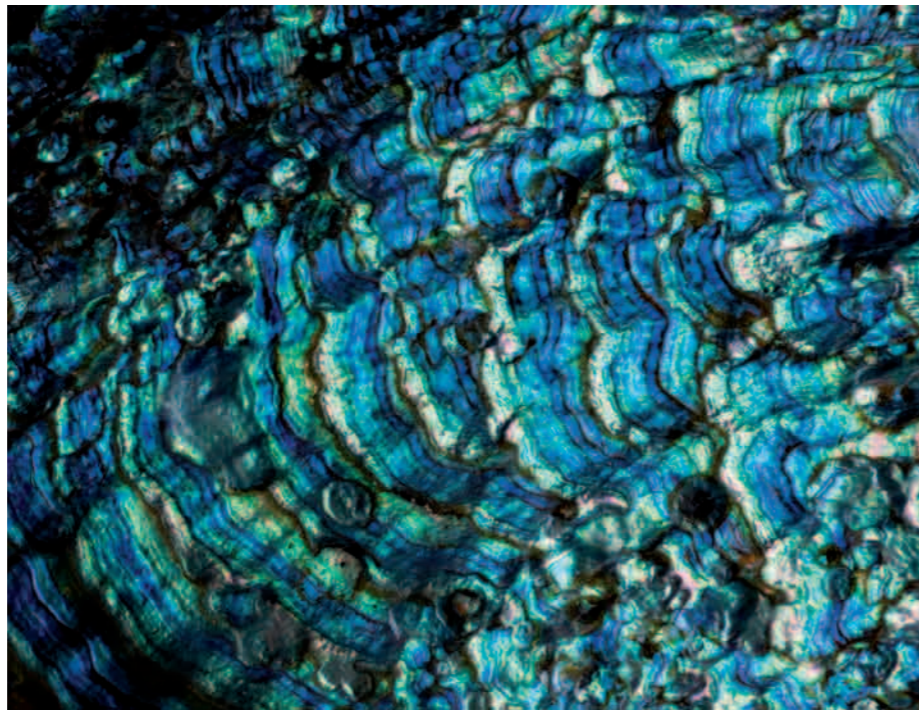
Duqm ligt aan de Indische Oceaan kust, zo'n 400 km ten zuiden van de hoofdstad Muscat. Naast een visserijhub wordt daar een volledig nieuwe stad ontwikkeld met onder meer een moderne haven met reparatiedok en een internationale luchthaven. Binnen afzienbare termijn drogen de olie- en gasinkomsten voor Oman op. Het Duqm-project is een speerpunt in de diversificatie van de economie, het creëren van werkgelegenheid voor de snel groeiende bevolking en de overdracht van kennis en technologie.

Onderminister van Landbouw en Visserij, dr. Hamid al-Oufi, schetste het investeringsperspectief voor zijn Nederlandse gehoor op een seminar van Agentschap NL begin juni 2012. De Omanitische overheid wil bewegen van visserij naar aquacultuur. Dit past volgens hem in de toenemende wereldwijde vraag naar proteïne, terwijl de capaciteit voor visserij die vraag niet kan bijhouden. Streefdoel van het Sultanaat van Oman is 200.000 ton per jaar aan vis, schaal- en schelpdieren uit aquacultuur.

De optelsom van het gunstige belastingklimaat (geen beperking op export van winst), lage kosten voor brandstof, energie en arbeid, maakt Oman tot een aantrekkelijk doelwit voor investering. Bovendien is het juist de Nederlandse expertise op het gebied van

aquacultuur en overige zaken die nodig zijn voor deze visserijhub, die niet alleen gevraagd wordt maar ook optimaal kan renderen.

De aquacultuur in Duqm zal naast vis ook gericht zijn op teelt van in Azië populaire, hoogwaardige soorten als de abalone (zeeoor, soort zeeslak) en de zeekomkommer.

Er zal ook worden geteeld voor vismeel. Uiteindelijk staan 12 locaties gepland langs de Omanitische kust, met elk 200-500 hectare.

Vergunningverlening is relatief eenvoudig. Na goedkeuring van een projectvoorstel wordt een voorlopige vergunning afgegeven. Na overleggen van een gedetailleerd businessplan en goedkeuring hierop volgt een definitieve vergunning met een looptijd van 25 jaar.

Meer weten? Ga naar www.agentschapnl.nl en zoek op 'Oman' en 'visserij' of neem contact op met Reshma Ghisaidoobe, marktadviseur Golfstaten, reshma.ghisaidoobe@agentschapnl.nl.

Onder leiding van minister-president Mark Rutte Economische missie naar Turkije

In het kader van 400 jaar diplomatieke betrekkingen wordt 6 en 7 november 2012 een economische missie aangeboden naar Turkije door de ministeries van EL&I en Algemene Zaken. Voor de agrosector wordt een speciaal programma opgesteld met seminars, matchmaking en veldbezoeken.

Vooraf bedrijven uit de tuinbouwsector wordt gevraagd zich aan te melden.

Wilt u meer informatie ontvangen, dan kunt u terecht op de website van het Agentschap NL, www.agentschapnl.nl/agenda/economische-missie-naar-turkije-met-minister-president

Detail van een Abaloneschelp.

mark-rutte of u neemt contact op met Sandra Pompe van het Agentschap NL, sandra.pompe@agentschapnl.nl. Voor meer informatie over het agro-onderdeel van deze missie kunt u contact opnemen met Sabine Hoff, s.h.hoff@mineleni.nl of 070 - 378 52 59.

Cofinanciering investering in opkomende markten

Nederlandse mkb-ondernemingen die kansen zien in China, India, Vietnam, Colombia of Zuid-Afrika, kunnen sinds half juli 2012 gebruikmaken van Finance for International Business (FIB). Dat is een cofinancieringsfaciliteit van het ministerie van EL&I.

Veel ondernemers die willen investeren in buitenlandse markten hebben moeite om financiering te krijgen. Banken en andere kapitaalverschaffers zijn vaak terughoudend om investeringen in opkomende markten zoals China en India te financieren. Dit geldt nog sterker voor Vietnam, Zuid-Afrika en Colombia, zogeheten transitielanden. Kapitaalverschaffers beschouwen deze markten vaak als te risicovol. Lokale financiering lukt vaak ook niet, omdat de lokale

financiers te weinig inzicht hebben in de Nederlandse bedrijven. De FIB-regeling stimuleert met cofinanciering Nederlandse mkb-bedrijven die (willen) investeren in opkomende markten.

Het ministerie van EL&I verstrekt 35% van het financieringsbedrag in de vorm van een lening. Voor deze lening worden geen zekerheden gevraagd. De overige 65% komt van externe professionele financiers. Het

maximaal te lenen bedrag dat door de overheid wordt verstrekt is € 875.000. De onderneming moet deze lening inzetten voor investeringen of expansie van eigen activiteiten in China en India, Vietnam, Zuid-Afrika of Colombia.

Tot 2015 is het budget voor deze regeling € 23 miljoen. Voor 2012 is € 6 miljoen beschikbaar. Agentschap NL voert de regeling uit, in opdracht van het ministerie van EL&I. Ga voor meer informatie naar www.agentschapnl.nl/fib.

Verwacht: oproepen voor aanvragen topsectoren Life Sciences, Agro&Food en Tuinbouw

Binnen het thema Life Sciences, Agro&Food en Tuinbouw worden de eerste stappen gezet in het topsectorenbeleid. Het NWO-programma Maatschappelijk Verantwoord Innoveren (MVI) zal een gerichte oproep tot het indienen van aanvragen omvatten, die op www.nwo.nl wordt gepubliceerd. Daarbij wordt aangesloten bij de topsectoren Energie, Life Sciences&Health, Agro&Food en Tuinbouw&Uitgangsmaterialen.

Naar verwachting zullen in september vervolgens nog twee inschrijvingen worden geopend, onder de naam 'Meer met minder' voor duurzame en veilige productie in de land- en tuinbouw, en Food, Cognition & Behaviour gericht op nieuwe voedingsmiddelen. De focus van dit tweede programma zal liggen op voedingsvoorkeuren, keuze- en koopgedrag, eetlustregulatie, de rol van cognitieve processen en de effecten van voedingsmiddelen en -patronen op cognitieve vermogens.

Rond november wordt er een oproep geplaatst met als thema Biobased Economy, binnen het samenwerkingsprogramma met Brazilië. In dit NWO-programma ligt de nadruk op ontwikkeling van planten en algen voor betere verwerking, winning van hoogwaardige grondstoffen voor chemie en energie daaruit, het optimaal benutten van grondstoffen, en het terugwinnen en hergebruik van nutriënten, water en bodem. Voorwaarde voor deelname is samenwerking met een Braziliaanse onderzoeksgroep. Meer informatie zal verschijnen op het themadeel van www.nwo.nl.

Laborante aan het werk.

Activiteitenkalender 2012

Onderstaande activiteiten zijn op alfabetische volgorde gerangschikt per regio en per land

AMERIKA

Brazilië 18-23 november

Handelsmissie agribusiness

Inlichtingen uitvoering

NL EVD Internationaal •

jos.hermesen@agentschapnl.nl

Inlichtingen markt

Landbouwwraad •

bra-lnv@minbuza.nl

Canada 2-6 oktober

Handelsmissie duurzame
tuinbouw

Inlichtingen uitvoering

NEC • info@nec.nl

Inlichtingen markt

Landbouwwraad •

was-lnv@minbuza.nl

AZIË/OCEANIË

India 29 nov-5 dec

Handelsmissie aardappelsector

Inlichtingen uitvoering

Gmv • Arthur.vernooij@fme.nl

Inlichtingen markt

Landbouwwraad •

Nde-lnv@minbuza.nl

Vietnam 1 oktober

Handelsmissie agrosector

Inlichtingen uitvoering

NVCC • rbahadoer@nchnl.nl

Inlichtingen markt

Landbouwwraad •

han-lnv@minbuza.nl

EUROPESE UNIE

Duitsland 17-18 oktober

Handelsmissie duurzame
glastuinbouw

Inlichtingen uitvoering

Ned.-Duitse HK • j.spijksma@dnhk.org

Inlichtingen markt

Landbouwwraad • bln-lnv@minbuza.nl

Frankrijk 26-30 januari

Holland Paviljoen tijdens SIRHA
(voedingsmiddelen vakbeurs)

Inlichtingen uitvoering

Phaff • cm@phaff.com

Inlichtingen markt

Landbouwwraad •

par-lnv@minbuza.nl

OVERIG EUROPA

Kazachstan 22-28 oktober

Agrarisch brede handelsmissie
rond de beurs Kazagro/Kazfarm

Inlichtingen uitvoering

Phaff • pem@phaff.com

Inlichtingen markt

mos-lnv@minbuza.nl

Oekraïne 28 oktober

Matchmaking Oekraïense
kassenbouwers en toeleveranciers

Inlichtingen uitvoering

NCH • mvanderwilk@nchnl.nl

Inlichtingen markt

Landbouwwraad • kie-lnv@minbuza.nl

Rusland 9-12 oktober

Golden Autumn
(landbouwbrede vakbeurs)
Collectieve beursinzending (EL&I)

Inlichtingen uitvoering

Phaff • vjp@phaff.com

Inlichtingen markt

Landbouwwraad •

mos-lnv@minbuza.nl

Turkije 5-9 november

Handelsmissie met o.a. focus
op agribusiness

Inlichtingen uitvoering

NL EVD Internationaal •

Sandra.pompe@agentschapnl.nl

Inlichtingen markt

Landbouwwraad •

Ank-lnv@minbuza.nl

(zie naooft voor meer informatie)

Noteer het in je agenda!

2013

Oekraïne 12-14 februari

Holland Paviljoen
tijdens InterAgro
(landbouwbrede vakbeurs)

Inlichtingen uitvoering

Ministerie van EL&I

Inlichtingen markt

Landbouwwraad •

c.e.m.vandenboom@mineleni.nl

